

temnejša barva se je porabila pri risanju. Tako so nastali hypsometrični zemljevidi.

V Nemčiji je neki častnik predlagal, da bi se označilo gričevje in gorovje z lučjo in senco v vzporednih črtah. Lehmann se je poprijel načela: „čim strmeje tem temnejše“ in je narisal s črno barvo gorska rebra, katerih poševnost je prekoračila 45°, menj poševne strani pa od 5 do 5° z vedno svetlejšimi barvami.

V vojaške in turistične svrhe je bilo to velike važnosti in še dandanašnji je pri večini zemljevidov površina tako risana, da se križem črta ali „šrafira“. Sploh pa je v zadnjih desetletjih kartografija tako napredovala, da imamo za različne prikazni in razmere posebne in z veliko natančnostjo izdelane zemljevide. (Dalje prih.)

Prof. Fr. Orožen — Ljubljana.

Uredba učiteljskih plač na Kranjskem.*)

Leto za letom so vlagali kranjski učitelji pri rednih letnih konferencah prošnje na slavni deželni zbor za povikšanje svojih malih plač. Nikedar pa tega niso naredili vsi šolski okraji, ampak jedno leto ti, drugo leto drugi. Še manj so se pa posvetovali okraji med seboj o vzajemnem postopanju v tej važni stvari. Nekateri so volili poseben odsek, koji je imel nálog sestaviti prošnjo, po drugod jo je že v žepu prinesel h konferenciji kak tovariš in zbrana konferencija jo je podpisala. Lehko je tedaj umevno, zakaj tako različna zahtevanja v teh prošnjah! Kar je ugajalo dotičniku, to je poudarjal v prošnji. Čuditi se temu ne smemo, saj vsak zna, kje ga čevelj žuli, stvari pa je bilo na kvar. Ko bi se bili vsi okraji poprej zjediniili in stopili pred slavni deželni zbor, rekoč: „To so želje kranjskega učiteljstva gledé izboljšanja njegovih gmotnih razmer“, gotovo bi bilo bolj vplivalo na zakonodajalca in izdatno olajšalo delo poročevalcu. Iz toliko raznih želja je jedro težko dobiti.

Vsak učitelj je pričakoval nekoliko pomoči — potrebni smo je vsi — a dosegla jo bo dobra tretjina. Dvema tretjinama kranjskega učiteljstva ne bo novi zakon olajšal gmotnega stanja. Tlačila jih bo še vedno skrb za svoje in gledati bodo morali z dovoljenimi postranskimi zaslužki pomnožiti svoje dohodke.

Teh dobiti ni lahko, na kmetih nemogoče. Prejšnje čase so bili učitelji orgljavci, sedaj je že v mnogih krajih služba organista in cerkovnika združena. Tu je učitelj navezan samo na svojo suho plačo. In vender je življenje na kmetih v marsičem dražje, nego v mestu, osobito v takih vaséh, ki so blizu mest in večjih industrijalnih krajev. Ne le Notranjec, kmetovalec sploh na drobno doma nerad prodaja, če v mestu tudi ceneje dá. Pošlji iskat za 3 kr. smetane ali za 5 kr. krompirja, posmehovali se bodo učitelju in norčevali se z njim. Naročevati si moramo mnogo stvari iz mesta in plačevati donaševalca. Raztrgan pa učitelj tudi na kmetih ne sme hoditi, kar menda mislijo nekoji učitelji.

Laže je dobiti učitelju postranskega zaslužka v mestu in trgu. V koliko pomoč jim je že obrtna šola! Prislužijo si z njo od 80 — 100 gld. Kjer imajo tudi posebne ure, kjer dobé še kako instrukcijo v premožnejših hišah, ondi se učitelju pač ni treba pritoževati o slabih dohodkih.

Prav je torej, da naš novi zakonski nárt nekoliko bolje govori za učitelja na jednorazrednici — za učitelja na kmetih. Njegovo stanje je najtežavnejše. „Auf eine einclassige Volksschule gehört ein ganzer Mann“, govori imeniten pedagog. Sam je odgovoren za vzgojo in pouk izročene mu mladine, kar na več razrednicah drugi popravi, kar prvi pokvari. Nikedar naj bi se novinec ne na-

*) To razpravo smo priobčili zategadelj, da se izvé tudi mnenje selskih učiteljev. Ured.

mestil na jednorazrednici. Nevešč vsem poslom šolskega voditeljstva, neizkušen v vseh pedagoških načelih združenega posrednjega in neposrednjega pouka, novinec v pravem pomenu stoji pred ukaželjno mladino, brez izkušenega svetovalca na strani. Tu je treba vztrajnih, dobrih učnih močij! Ne imejmo jednorazrednic le za nekake „partes adnexae“ večrazrednic, ter ne kot pripravljalic za ljudske šole.

Smešno pa je, da ne rabim ostrejšje besede, ako se trdi, da je učiteljem po mestih, trgih in večjih industrijskih krajih skrbeti v večji meri za to, da pomnožujejo svoje vednosti. Vsakemu učitelju, naj slušbuje še v tako skriti zagorski vasi, je to njegova sveta dolžnost. Stan to od vsacega zahteva. Kdor ne napreduje, zaostaja. Vprašanje je le, kje je nadaljno izobraževanje ceneje? Po-

glejmo le, kar se tiče časopisov. Po večjih krajih imajo bralna društva, čitalnice itd. Učitelj plača 2, 4 gld društvenine in lahko bere večinoma vse slovenske liste. Kje je to mogoče po vasicah, kjer je učitelj jedini izobraženi človek? Jeden sam časopis ga stane trikrat toliko. Kakor teh, nedostaje mu tu tudi drugih sredstev nadaljnemu izobraževanju, katere si mora s pristradanimi krajcarji priskrbeti.

Preverjen sem, da bode c. kr. deželni šolski svet v sporazumljenji s slavnim deželnim odborom pri uvrstitvi učiteljskih plač po novem zakonskem načrtu jemal v poštev take tehtne razloge in se oziral na krajevne razmere ter izboljšal gmotno stanje onim, koji izboljšanja v resnici potrebujejo, naj si že slušbujejo na jedno- ali večrazrednicah.

L. Jelenec — Št. Jurij pri Kranji.

Učiteljske plače na Goriškem.

Vsak delavec je vreden plačila.

Učiteljske plače vsled državnega šolskega zakona od 14. vel. travna 1869. znašajo najmanj po 400 gld. Večina dežel v Cislajtaniji vzprejela je to načelo ter določila najnižjo plačo s 400 gld. Razloček med posameznimi deželami je bil v tem, da nekatere so razvrstile učitelje na tri, druge na štiri plačilne vrste, in pa v tem, da so se učiteljske plače po različnih odstotkih v posamezne plačilne vrste razdelile. Pozneje pa so se plače izboljševale.

Najbolje je sedaj plačano učiteljstvo na dolenjem in gorenjem Avstrijskem. Na Štajerskem so plače skoraj take: 550, 600, 700, 800 gld.; na Češkem 400, 500, 600, 700 gld. Skoraj jednako bo odslej na Kranjskem, — na Goriškem pa 300, 400, 500, 600 gld. — Bolje kakor na Goriškem je tudi v Istri, na Koroškem, Moravskem, Predarelskem, Solnograškem. — Neugodno je na Goriškem tudi to, da je le $\frac{1}{12}$ služeb v prvi, $\frac{3}{12}$ v drugi in vse

ostale so v III., podučiteljske pa v IV. vrsti.

Napačno je pri nas tudi to, da je vsak okraj sam zase, tako da ne more učitelj iz jednega okraja v drugi, ako je v II. ali I. vrsti, ker mora sicer prestopiti zopet v III. vrsto. Temu so krivi okrajni šolski zakladi, mesto jednega deželnega.

Z ozirom na draginjo živeža je gola resnica, da so učiteljske plače na Goriškem najnižje v vsej Avstriji. In vendar se doslej v teku 20 let niso popolnoma nič izboljšale. Po vseh deželah so se izboljšale, le pri nas je ostalo vse pri prvotnem stanju.

Učiteljstvo se že leta in leta poteguje in prosi izboljšanja, a doslej zastoj. Dotične prošnje so se jedenkrat zavrnilo, rekoč, da uboštvo ne dopušča, da bi se plače povišale.

Visoki deželni zbor v lanskem zasedanju ni prestopil pri naših prošnjah zopet na dnevni red, kakor prejšnja leta, marveč